

MIKE BIRBIGLIA

s BÁSŇAMI J. HOPE STEINOVÉ

JEDNA STAČÍ

PRAVDIVÝ PRÍBEH
VÁHAVÉHO OTCA

KNIŽNÁ
EDÍCIA
DENNÍKA

Mike Birbiglia

The New One: Painfully True Stories from a Reluctant Dad

Copyright © 2020 by Mike Birbiglia

All poems © 2020 by J. Hope Stein

Translation © Peter Tkačenko

Cover art & design by Wendy MacNaughton and Crystal English Sacca

Cover copyright © 2020 by Hachette Book Group, Inc.

Design & Layout © Soňa Ševčíková

Slovak edition © 2020 by N Press, s. r. o.

ISBN 978-80-99925-44-2

* JEDNA
* STAČÍ *

PRAVDIVÝ PRÍBEH
VÁHAVÉHO OTCA

* MIKE BIRBIGLIA
S BÁSŇAMI J. HOPE STEINOVEJ

*

Venované O.

OBSAH

<i>Toto je začiatok knihy</i>	9
<i>Zombie decko-kalypsa</i>	11
I. SEDEM DÔVODOV	21
1. Milujem svoje manželstvo	23
2. Moje telo je šrot	29
3. Nič neviem	35
4. Mám mačku	39
5. Mám prácu	43
6. Dosť bolo detí	45
7. Ľudia nie sú úžasní	51
II. SLŮBY	55
III. IDEME NA TO	61
Bez hraníc	63
Vyrchaná kola	67
Je to tam	73
Bombové vtipy	77
Ich srajdy nesmrdia	83
Čisté vidličky	87
Krvácanie	93
Nebezpečná zóna	97
Otcovské týždne	101
Detskými očami	107
Sústrastná strava	113
Prírodné vedy	117
IV. OPIČKA PRICHÁDZA	119
Zážitok, ktorý mení skutočnosť	121
Obnovenie sľubov	127
Námesačník a nespavkyňa sa zídu v posteli	129
Štikútkovo	135

Úbime ťa	141
Rande s manželkou	143
Moja verzia príbehu	147
V. PREDSTIERANIE	153
VI. OPIČKA NECHCE SPAŤ	159
My neznamená ja	161
Priateľská rada od ostatných rodičov	165
Sex možno	169
Ide ti to krásne	175
Snaženie	177
Podme na výlet	181
Je to tak, ako to je	187
VII. JA A MOJA MANŽELKA V PADAJÚCOM LIETADLE	191
VIII. MÔŽEM SI NECHAŤ NÁŠ DOM, KEĎ ZOMRIETE?	195
IX. ABY SME NEPLAKALI	203
X. 525 600 FOTOGAFÍ	209
XI. PRIRODZENÉ PRÍČINY	215
Sladké hranolčky	217
Biologický toxický odpad	223
YMCA	227
Trojuholník života	233
XII. JEDNA STAČÍ	239
Učíme sa tancovať	241
Chrípka	243
Ôsmy dôvod	247
Auš	249
OONAOCKO	253
<i>Toto je koniec knihy</i>	257
<i>Podakovanie</i>	261

TOTO JE ZAČIATOK KNIHY

V júni 2016 sme sa s manželkou Jen a našou štrnásťmesačnou dcérou Oonou vybrali na Nantucketský filmový festival. Keď nás riaditeľka festivalu vyzdvihla na nantucketskom letisku (čo je v princípe dvor s niekoľkými lietadlami), poprosila ma, aby som večer rozpovedal nejaký príbeh.

„Témou je žiarlivosť,“ povedala mi.

„Nemyslím si, že by som chcel rozprávať o žiarlivosti,“ prehodil som.

„Veď na Oonu žiarliš,“ ozvala sa Jen. „Mal by si im o tom porozprávať.“

Jenino podpichovanie bolo myslené ako žart, ale zároveň bolo... pravdivé. S Oonou by mohlo súvisieť množstvo iných tém: strach, zmena, strach zo zmeny, osamelosť. Témou však bola žiarlivosť. Takže som sa odrazil od nej.

Pustil som sa do listovania svojich zápisníkov a začal sa deliť s Jen o svoje najhlbšie, najtemnejšie, najčudnejšie a najzábavnejšie úvahy o našom rozhodnutí mať dieťa. Písanie je vždy vec pokusu a omylu, toto však bolo písanie o mojich omyloch, ktoré sa navzájom dopĺňali, takže som mal pocit, ako keby som ich prežíval nanovo a opäť pri tom zlyhával. S Jen sme si vymieňali svoje postrehy, ako sme vnímali tehotenstvo a prvý rok s naším dieťaťom.

Rozpovedal som ten príbeh. Zožal som slušný potlesk. A tak to začalo.

Počas nasledujúcich dvoch rokov sme ďalej písali o tejto téme.

Nakoniec sme napísali celé predstavenie s názvom *The New One*, ktoré skončilo na Broadwayi.

Čím dlhšie som vystupoval v tom predstavení, tým viac ľudí mi hovorilo, že z neho odchádzajú s akousi katarziou – nielen rodičia, ale aj ľudia, ktorí váhajú so zmenou. Ešte raz som sa teda začítal do svojich zápisníkov, ponoril som sa ešte hlbšie, narazil som na množstvo ďalších príbehov a napísal som túto knihu: *Jedna stačí: Pravdivý príbeh váhavého otca*. Nikdy by mi nenapadlo, že napíšem niečo takéto. Na nasledujúcich stránkach som sa zdôveril s vecami, ktoré som predtým nechcel priznať ani pred sebou. Pri práci na tejto knihe mi Jen ukázala viacero svojich básní na rovnakú tému. Sú taktiež roztrúsené na ďalších stránkach (sú to moje obľúbené časti).

Takže tu ju máte. Dúfame, že sa vám bude páčiť. Táto kniha je experiment. Učili sme sa za pochodu.

Zhruba ako v rodine.

malá astronautka

novorodená si položí hlavu na svoju pozemskú matku. všetko ostatné je pre ňu okolitý vesmír.

— J. Hope Stein

ZOMBIE DECKO-KALYPSA

Môj brat Joe bol úplne super, potom sa mu narodili dve deti a je z neho chudák.

Dobre, tak nie je chudák, ale určite je s ním oveľa menšia zábava. Niežeby bol môj život oveľa zábavnejší. Ale som v pohode. S manželkou Jen a našou mačkou Mazzy žijeme v Brooklyne a dávno sme sa rozhodli, že nebudeme mať deti. Je to jedna z vecí, na ktorých sme sa odjakživa zhodli. V súkromí klimatizovaného sedanu cestou z každej návštevy od známych, ktorí mali deti, sme si zvykli dôverne vravievať: „Anibohovi.“

Je jeseň 2012 a prebúdzam sa na Joeovom gauči. Brodím sa jeho obývačkou, potkynam sa o plyšové prasiatka a detské postielky a nakoniec dorazím k Joeovej rodine v kuchyni.

Otvorím chladničku, vytiahnem arašidové maslo a zistím, že pohár je zvonku zababraný. Takže držím pohár arašidového masla pokrytý arašidovým maslom. A vravím si: *Ako sa, dopekla, stane toto? Vyberal si niekto za hrst arašidového masla, aby si ho rukou natrel na hrianku? A kam tá osoba so slabším úsudkom ešte pchala tú istú ruku?* Vrátim to arašidové maslo späť do chladničky a sadnem si za stôl k Joeovi a deťom. Joeov starší syn Henry má päť rokov. Mladší má dva. Ten dvojročný sa volá Merritt a v rozpore s princípmi meritokracie sa mu to meno ušlo hneď po narodení bez toho, aby sa zaslúžil o čokoľvek.

Sadnem si za stôl oproti Joeovi a jeho bezzásluhovým deťom. Len čo sa zadkom dotknem stoličky, uvedomím si,

že som si sadol na lepkavý obal od jogurtu. Rozhliadnem sa po servítke, lenže na stole vidím akurát mokré cereálie a krémy, čo považujem za presný opak servítok. Pozriem sa doľava a vidím Joea, ako v telefóne spúšťa video s Henrym. Ide ma roztrhnúť od jedu. *Mám tu živého Henryho. Nepotrebujem ho vidieť zo záznamu.*

A video samotné: nič moc. „Henry na tom videu oberá jablká. Musíš vydržať do konca!“ vraví mi Joe.

„A kedy to skončí?“ pýtam sa.

„Má to asi dvanásť minút.“

To by dobrovoľne nepozeral nikto, vravím si.

Na svete je toľko bohovského obsahu. Minule som na YouTube videl deväťdesiatsekundové video, ako mačka masíruje inú mačku. Neotravujte ma s videom „Henry oberá jablká“.

Joe mi podrobne opisuje, ako išli oberať jablká. Čosi o tom, ako sa cestou späť zastavili na zmrzlinu. V mobilnom telefóne hľadá fotodokumentáciu, ktorú som si nepýtal. Nielenže som nepotreboval dôkaz o ich zastávke na zmrzline, neohromila ma ani kvalita fotografií.

„Táto je najlepšia. Henry na nej líže zmrzlinu!“ vraví Joe.

To je ale strašná fotka, vravím si. Je prepálená a taká preplnená, že z nej ani nie je jasné, že Henry líže zmrzlinu.

Sedím za stolom s raňajkami a zo všetkých síl predstieram kultivovaný nezájum, lenže Joe je otravný ako letový dispečer počas prvého dňa v práci.

„Henry tú zmrzlinu zjedol, aj keď nemá rád studené veci!“ hustí do mňa.

Ludia s deťmi nevedia rozprávať, hovorím si v duchu. Toto nie je rozprávanie. Toto je útržok z rozprávania. Rozprávanie má úvod, jadro a záver. To, čo si práve povedal, je nuda, nuda a nuda, ktorú si zalial nudnou omáčkou a deväťdesiat sekúnd piekol na dvesto stupňoch. Prinajlepšom je to jadro. Ale také jadro, keď si človek hovorí: „Prejdi k záveru!“

Ibaže to žiaden záver nemá. Ani úvod. Je to len večný tok „jadra“.

Joe vstane, aby z chladničky vybral pomarančový džús. Ledva ho spoznávam. Tento človek nikdy nemal byť otcom. Na otca bol vždy príliš super. To on mi ukázal kapeľy Public Enemy a Nirvana. Naučil ma tancovať osamote v izbe na Talking Heads, vymýšľať vtipy, skákať na lyžiach z útesov a fajčiť trávu. Všetko, čo som v dvadsiatke vedel o super veciach, sa ku mne dostalo cez Joea. Dokonca aj keď sestry odišli na univerzitu, zostali sme bývať v spoločnej izbe, delili sme sa o magnetofón a sny, takže keď sa mu narodili deti, bolo to ako zrada – akoby zabudol na všetky tie bohovské veci, čo sme spolu robili a utiahol sa do tej dospeláckej priemernosti. Bol ako maratónsky bežec, ktorému na tridsiatom piatom kilometri zavesia na chrbát batoh kameňov. Nechcem povedať, že deti sú to isté čo kamene, ale nenapadlo mi nič ťažké a zbytočné, čo zároveň hrá videohry a hlce sladkosti.

Aby som bol spravodlivý: možno mám na deti nízky prah citlivosti, pretože ma obrali o kopy skvelých priateľov. Lebo rodičovstvo je fakt ako choroba. Respektíve, je to horšie ako choroba, lebo nakazení to prajú aj vám. Hororia vety ako: „Aj ty by si mal mať deti!“ A ja si vravím: *Sledujem, ako to ide tebe a myslím, že do toho nejdem.*

Trochu sa podobajú na zombie, keď šušľú: „Maaaaaaal by siiiii jeeeeeest mozgy!!!“

Sledujem, ako ješ mozgy a tuším ti to zničilo život.

Zombie zabijete tak (asi ste to videli vo filme), že im brokovnicou strelíte do hlavy, prípadne im odfaklíte hlavu mačetaou alebo samurajským mečom, čo je zároveň spôsob, ako zabijete úplne každého.

Sedím za stolom so svojím nemŕtvym bratom a jeho rodinou, kŕmim sa cereáliami s príchutou arašidového masla, keď ma Henry švacne do oka penovou palkou.

„Čo to má byť za hru?!“ strhnem sa.

Joe nič neurobí. Správa sa ako rozhodca pri americkom wrestlingu. „Nemal by to robiť,“ utrúsi.

Odšuchcem sa od stola a schovám sa na záchode. Pokúšam sa o močenie, ibaže na záchodovej doske je ten detský bezpečnostný kruh v kruhu, čo je v kruhu. Cítim sa ako na karnevalovej súťaži v močení a vôbec mi to nejde. Keď Henry kopne do dverí, pokropím už tak omočenú stenu.

Zamknem dvere.

Stojím tam pätnásť minút, len aby som sa vyhol Joeovej rodine. Vytiahnem z vrečka mobil a hľadám, čo sa deje v okolí. Po návrate zo záchoda navrhnem: „Joe, mali by sme ísť do Paradise na koncert tejto kapely!“

„Nemôžem chodiť na koncerty, Mike. Mám deti!“ vraví. „Prepáč.“

„Neospravedlňujem sa,“ pokrúti hlavou Joe. „Je to najväčšie šťastie, aké som v živote zažil.“

„Gratulujem ti k tomu lahostajnému tónu!“ odvetím.

Nikam nejdeme. Zostávame doma a pozeráme náučné videá zo štúdia Baby Einstein, ktoré, pokiaľ viem, ešte z nikoho génia neurobili. V tomto videu nepadlo o teórii relativity ani slovo. Videl som prasiatko hrať na xylofón, potom zaštekala pes, pani povedala „Vankúš!“ a napokon si môj synovec vyplul jogurt na tričko.

Vtedy sa mi Joe zdôverí: „Je to génius.“

Niežeby som to videl, človeče, ale jasné, možno je génius, vravím si.

Zaspím okolo pol ôsmej, pretože v prítomnosti detí nemám chuť byť stále pri vedomí. Zobudím sa približne o pol piatej premrznutý zo spánku v tejto Petriho miske a s bolesťou hlavy po penovej pálke, dotrepem sa do svojho lietadla a vládzem myslieť len na to, ako chcem byť doma so svojou manželkou, svojou mačkou a svojím gaučom.

Aby bolo jasné: svoj gauč milujem.

Bola to prvá vec, na ktorú som v živote minul peniaze. Po dvadsiatke si gauč jednoducho nájdete na ulici – čo je výborná cena. Je to doslova odpad a keď ho privlečiete domov k svojim šiestim spolubývajúcim, povedia vám: „Dobrý kus.“

Potom som však dospel do istého veku – mal som dvadsaťpäť rokov a býval som v Astorii v Queense – a napadlo mi: *Bohajeho, veď už som chlap. Bohajeho, kúpim si gauč.* Takže som sa vybral do obchodného domu a sadol som si na podla svojho odhadu najlacnejší gauč. Potom som sa pozrel na cenovku a striaslo ma. Obrátil som sa na predavača: „Prepáčte, tento gauč stojí tisíc dolárov?“

„Áno, tolko,“ prikývol.

„Neplánujete výpredaj?“

„Toto je výpredaj.“

„Nechystáte sa to tu zavrieť?“

„My zatvárame.“

Myslím, že gauče sú také drahé, lebo je to nenápadne sofistikovaný technologický výtobytok. Je to posteľ, ktorá vás objíma.

Gauč akoby hovoril: *Nepozrel by si si telku? Nedal by si si pizzu? Ty si predsa rád zaješ. Ale to sa mi na tebe páči!*

Pravda, aj posteľe sú pohodlné, ale tie to o sebe vedia. *Mne sa bude hovoriť kráľovská. Budem potrebovať kontinentálnu základňu.*

A ja že: „A načo?“

A posteľ že: *Nechcem sa dotýkať zeme. Nechytaj sa tej cenovky! Chcem, aby sa táto izba volala podľa spánku.*

Gauče sú skromné. Niečo ako: *Tu ide o teba. Chceš si zdriemnuť? Nech sa páči. Chceš mať sex s mojím operadlom? Premyslím si to.*

V roku 2008 sme sa s Jen zosobášili na newyorskej radnici, čo je výborné miesto na sobáš, ak sa vám niekedy naskytne príležitosť. Veľmi praktické. Domov sme šli metrom. Cestou sme si urobili niekoľko selfie a U veľké-

ho Nicka sme si dali pizzu a hamburgery. A potom sme si zdriemli – na gauči.

A odvtedy sme na tom gauči spolu strávili tisícky hodín. Na tom gauči sme pozerali filmové klasiky. Na tom gauči sme zjedli dvadsať narodeninových tort. Na tom gauči sme sa hystericky smiali. Na tom gauči sme spolu plakali, keď sme zistili, že nášho kocúra Ivana musíme uložiť na večný spánok. Je mäkký, no pevný. Je špinavý, a predsa bezchybný. Je farebný, ale nevieme sa zhodnúť, čo je to za farbu. Podľa mňa je zelený, podľa Jen zasa sivý. Zistoval som si to – vraj je čokoládový. To síce nie je farba, ale aj tak by som povedal, že to sedí, lebo na ňom je aj čokoláda.

Milujem, keď som doma na svojom gauči, ale kvôli práci musím cestovať. Niekedy za rok vystúpim aj v stovke miest – čo je viac miest, ako vôbec existuje.

Niekedy je to len v motoreste, ktorý si sníva svoj sen.

Vystupovanie zbožňujem, ale cestovanie vie byť únavné. Po návrate domov sa často cítim úplne prázdny – len kosti a haraburdy a kola bez cukru, ktoré držia pohromade tými plastovými krúžkami, čo držia pohromade plechovky a škrtia kačky. Smrdím ako auto z požičovne s prdmi po čipsoch, obalmi od škoricových koláčov a osviežovačom vzduchu. Moje tričko páchne ako čokoláda na žehliacej doske. Z úst mi ide pach generickej barbecue omáčky. S nasadením poslednej kvapky kofeínu v žilách dotlačím svoje telo cez cieľovú pásku zvanú prah a zvalím sa na svoj milovaný gauč...

A ten ma objíme.

Svojej žene poviem: „Clo...“ (Volá sa Jen.) „Polož ma na krajnicu pri ceste.“

Ale ona nie.

Ona mi vráti život.

Jen má mäkký, sladký hlas. Je jemný ako luxusná bielizeň. Taký hlas, akoby vám stále hovoril nejaké tajomstvo alebo sľuboval „Idem postaviť na čaj.“

Lahneme si s Jen na gauč, ona objedná kurací kebab taniér, škrabká ma na chrbte, maznáme sa s našou mačkou Mazzy a pozeráme dokument o vražde.

A to je láska.

A stačí na ňu miesto...

Na gauči.

Tieto gaučovo-mačacie fantázie sa mi premietajú v hlave, keď sa v lietadle nízkonákladovky pchám do sedadla. V tej chvíli sa nedokážem ubrániť myšlienke, že *To decko predsa netreba vôbec nikde. Mám slúchadlá s funkciou pohlcovania vzduchu. Na toto očividne nestačia. Na toto treba slúchadlá s funkciou... pohlcovania... detí... ktorým sa asi hovorí... kondómy.*

Uznávam, asi to vyzerá extrémne, ale myslím, že deti by sme mali vyprevať z lietadiel. V osemdesiatych rokoch sme z nich vyprevali fajčenie a teraz by sme mali vyprevať deti. Prípadne znova povoliť fajčenie a dať tým deckám cigarety, lebo sú také vystresované.

Po hodinovom lete, ktorý sa mi zdal desaťhodinový, pristanem v New Yorku, vezmem si taxík domov, zvalím sa na náš milovaný gauč a on ma objíme.

Vravím: „Clo (volá sa Jen) – ľudia s deckami sú zúfalci.“

Jen sa zasmeje.

Aj ja sa zasmejem.

Smejeme sa spolu.

A ona potom povie: „Ale myslím, že keby sme mali dieťa, bolo by to iné.“

Odtiahnem sa od gauča, vydesený, ako keby som videl niečo nadprirodzené, ale zároveň viem, že to, čo som videl, je vyložene prirodzené.

„Pohrýzli ju,“ zašomrem si popod nos.

Vrátim sa na gauč a spustím s profesionálnym pokojom agenta FBI počas rukojemníckej drámy. Toto je moja bezpečnostná kríza. „Clo – veľmi jasne som vravel, že nikdy nechcem mať dieťa.“

Čo vám, mimochodom, neprinesie celkom nič. Hovoriť veľmi jasne je očividne zbytočné.

„Ja som veľmi jasne vravela, že som vtedy nechcela dieťa, ale že sa to môže zmeniť,“ odvetí mi.

„Ja som veľmi jasne vravel, že u mňa sa to nezmení.“

„Ak nechceš mať dieťa, možno by som si mohla zaobstarať vlastné a zostali by sme spolu,“ navrhne Jen.

„To bude vyzerat' výborne,“ prikývnem. „Len ty a ja a naše decko, kríženec teba a nejakého vysokoškolačka. Nemôžeš mať decko len tak mimochodom. Susedom nemôžeš povedať, ‚To je v pohode! Držíme ho v pivnici!‘. Ľudia to robia, videl som o tom dokumenty, ale nie sú to moje vzory.“

„Dieťa na našom živote nemusí nič zmeniť,“ nadhodí Jen.

„Už nie si taká bystrá?“ pýtam sa. „Bývala si totiž bystrá. Píšeš básne. Si hlbavý typ a to, čo teraz tvrdíš, je vecne nesprávne. Dieťa na našom živote nič nezmení. Nič okrem tej časti môjho života, kde zásadne odmietam mať dieťa, čiže celého môjho života. Naozaj chceš ďalšieho mňa? Miniaturneho, uvrešťaného, pozornosti sa dožadujúceho námesačníka?“

„Naše dieťa nebude ako ty,“ oponuje mi Jen. „Naše dieťa bude ako ja. Tiché a hanblivé. Ako mačka, čo si číta knihy.“

„Clo, v prvom rade, mačky nevedia čítať.“

„To s istotou nikto nevie,“ nedá sa Jen.

Zavládne dlhé ticho.

Pridlhé.

Na manželstve s poetkou je jedinečné, že často povie jednu vetu a nadhlo zavládne ticho.

Nikdy som nechcel mať dieťa zo siedmich konkrétnych dôvodov.